

Analiza rizika

Analiza rizika je od davnina neodvojivi deo ratnih veština, a danas se primenjuje u upravljanju složenim projektima i finansijskim operacijama jer se njenom primenom smanjuje neizvesnost kod donošenja upravljačkih odluka.

U uslovima kada postoji realna opasnost od gubitka ljudskih života, rušenja objekata ili finansijske štete, analiza rizika pomaže da se ograničeni resursi usmere tako da se opasnost smanji, ili čak potpuno eliminiše. Nažalost, ovom veštinom kod nas vlada tek mali broj specijalista. Ostali se ponašaju po oprobanoj receptu: „To se meni ne može desiti!“, pa tako promašene investicije, neopravdano utrošena međunarodna novčana pomoć i česte havarije ostaju naša specijalnost.

Kada su u pitanju sistemi menadžmenta, o analizi rizika počelo se više pričati tek u poslednje vreme, kada je postalo jasno da i mi, hteli to ili ne, moramo da se pobrinemo o bezbednosti i zdravlju na radu i zaštiti životne sredine. Bitno je, međutim, shvatiti da se analiza rizika ne ograničava samo na bezbednost i zdravlje na radu i zaštitu životne sredine, već se ova univerzalna alatka može iskoristiti i kod izgradnje integrisanog sistema menadžmenta. Veoma je bitno da se shvati značaj analize svih rizika koji ugrožavaju opstanak neke organizacije.

Postupak sprovođenja analize rizika

Jedna prihvatljiva definicija rizika glasi: „Rizik je verovatnoća da će se neki neželjeni događaj desiti kao posledica nekog drugog događaja“. Na primer, ako se ventil sigurnosti ne otvori pod povišenim pritiskom vodene pare (početni događaj) doći će do eksplozije (neželjeni događaj ili akcident). Ili, ako prodavac nije osposobljen da kupcu protumači način rada tehničkog sredstva (početni događaj), kupac mu neće ostaviti svoje pare (neželjeni događaj).

Rizik se može definisati i kao verovatnoća gubitka, štete ili povrede usled nekog neželjenog događaja.

Kao što se vidi, može se govoriti o nizu uslovnih verovatnoća:

- verovatnoća nastanka početnog događaja (da ventil otkáže, npr. usled lošeg održavanja)
- verovatnoća nastanka neželjenog događaja (verovatnoća da baš tada pritisak vodene pare poraste preko normale)
- verovatnoća da opasnost traje dovoljno dugo (da dođe do pucanja cevi/kotla)
- verovatnoća da se u okolini gde se desio akcident nađu ljudi (baš u trenutku pucanja cevi/kotla)

Kada su u pitanju tehnički sistemi u principu je moguće govoriti o matematičkoj verovatnoći (matematičko očekivanje), jer se može doći do podataka koji se odnose na parametre sigurnosti funkcionisanja (dependability).

Slično važi za finansijska ulaganja gde postoje razrađene metode predviđanja rizika.

U ostalim slučajevima govorimo o verovatnoći tipa „Možda će pasti kiša...“ – a možda i neće. Ili, kako proceniti verovatnoću da će bačeni opušak izazvati požar? Jedan zanimljiv stav je da su verovatnoće bilo kog događaja, željenog i neželjenog, 50%: ili će se desiti, ili neće.

Analiza rizika i standardi

Analiza rizika je važna i njena upotrebljivost je dokazana svuda gde treba smanjiti neizvesnost kod donošenja važnih odluka. Kada su u pitanju standardi za sisteme menadžmenta, dobro sprovedena analiza obuhvatiće sve aspekte poslovanja i daće smernice za dokumentovanje sistema, za smanjenje uticaja na životnu sredinu i na zaposlene i sve to istovremeno. Konačno, nikakav sistem preventivnih mera, koji se inače zahteva u svim standardima za sisteme menadžmenta, ne može se uspostaviti ako se prethodno putem analize rizika ne utvrdi na šta te mere treba da se odnose.

Analizu rizika sprovodi obučeni multidisciplinarni tim, sastavljen od lica koja dobro poznaju proces rada, osobine materija koje se pojavljuju u procesu, pridružene opasnosti i druge tehničke parametre, ali i teoriju organizacije preduzeća, zakone, propise i standarde.

Gojko Vučić

